

BOCA DE LO INFIERNO

Chacetania

Senda de los Ganchos i calçada romana

Distància	8,3 km
Desnivell acumulat	730 m
Nivell de dificultat	fàcil
Data	23 de juliol de 2009
Cartografia	Editorial Alpina. Ansó-Echo / Belagua (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=470591

La Boca de lo Infierno és un engorjat que forma el riu Aragón Subordán per obrir-se pas entre les moles calcàries de Lenito i Agüerri, a la Val d'Echo (Chacetania, Aragó).

La carretera HU-V-2132 la travessa per comunicar la vall i la Selva de Oza, amb una calçada tan estreta que en força punts solament permet el pas d'un sol vehicle. És molt concorreguda pels practicants del descens de barrancs i te un tram equipat com a via ferrada.

La gorja la travessen, a més alçària, dos altres camins: La calçada romana (Camino Viello) que comunicava el Beneharnum (Biarn, Gascunya) de l'antiga província romana d'Aquitània a la Gàl·lia, amb Caesaraugusta (Saragossa) a través del Puerto de lo Palo. I la Senda de los Ganchos un corriol, segons he llegit, emprat pels contrabandistes. Està senyalitzat com a PR HU-21.

A la calçada romana, per salvar la gorja, va caldre aixecar murs de contenció de fins a dotze metres. Utilitzada per les legions romanes, viatgers, traginers, pastors, barranquiadós, peregrins (fou una de les vies del Camí de Sant Jaume i per aquí hi passa el GR 65.3.3). Ha suportat el pas dels segles però no suportarà la desídia actual: el seu estat de conservació és deplorable, deixada de la mà de déu. Serveix com a reclam turístic però no s'hi fa cap mena d'inversió. Al bell mig s'hi alça la Torre lo Vixia, erigida en temps Ferran VI, però datada de l'època de Felip II, per controlar els hugonots.

Totes dues rutes foren pas habitual fins als anys trenta del segle passat.

El recorregut proposat és circular i fàcil. No gaudeix de bones vistes de l'engorjat perquè l'espessa vegetació no ho permet, però resulta ben agradable.

Accés. A Echo (en castellà Hecho) prenem la HU-V-2132 en direcció a la Selva de Oza. Als 8 quilòmetres trobem una desviació a la dreta, senyalitzada per Gabardito. Poc més enllà, a la dreta de la carretera, una borda passada la qual hi ha un petit espai d'aparcament. Rètols a mà esquerra senyalitzant la calçada romana.

Borda de Catarecha (953 m.). Comencem a caminar desfent un centenar de metres la carretera i prenent la pista que baixa a travessar el riu pel pont de Santana, en direcció a Gabardito. Passat el pont una pista de terra surt a mà esquerra, senyalitzant el PR HU-21 Senda de los Ganchos. La seguim vers sol ixent, passem pel costat d'una zona de campaments juvenils que fa l'efecte que no s'utilitza des de fa temps (Las Toscas) on hi ha un parell de fonts. Fi de pista i inici del corriol (rètol). Aviat travessem el barranc d'Agüerri. Senyals de pintura del SL.

Barranc d'Agüerri (981m). Un corriol ben fressat puja fort per la fageda. Després, un cop creuada una petita torrentera, la vegetació canvia de cop trobant-nos garriga, en un tram aeri que ens permet albirar la vall.

Entrem de nou al bosc molt ombrívol i variat (pi, avellaner, boix, avet, faig,...) on el camí puja i baixa reiteradament. Transitem pel marge hidrogràfic esquerre de l'engorjat. En alguna clariana podem albirar la carretera que la travessa, però la vegetació no ens permet veure'n la llera. A l'altre marge aconseguim veure alguns

trams de la calçada romana i la Torre lo Vixia. Després de passar una altra torrentera, ja en fort pendent de baixada, deixem a mà dreta el corriol a La Costatiza i la Serra de Secús. Ben aviat abastem l'antic campament de Sant Juan de Dios (abandonat).

Campament de San Juan de Dios (1.059m). Per una palanca travessem el riu i arribem a la carretera. Punt d'unió amb el GR 65.3.3. (Camí de Sant Jaume). Seguim ara el GR per un camí ben fressat i senyalitzat que s'enfila vers migdia fins a la torre.

Torre lo Vixia (1.182m). Construïda segons sembla durant el regnat de Ferran VI, però en altres escrits hem trobat que té antecedents del temps de Felip II, per a controlar els hugonots.

A partir d'aquí iniciem la davallada per la calçada romana o Camino Viello que manté alguns trams mitjanament conservats però altres en estat deplorable. Hem llegit que, per salvar l'engorjat i mantenir l'amplada característica de les vies romanes, va caldre alçar-hi murs de fins a dotze metres. Trobem sovint punts on aquests murs s'han esllavissat. I quasi cap tram conserva l'antic empedrat. Abandonem la calçada per un corriol que ens retorna al punt d'inici.